

Uddrag af et Brev fra Transvaal fra en af det skandinaviske Korps.

(Indsendt af Julius Johnsen, Marthsville, Ks.)

Johannesburg, den 12. Okt. 1904.

Efter min hjemkomst til Naflov begyndte jeg raskt at genvinde Hælbred og Kræfter, men det forekom mig saa tolt i Danmark, rimeligvis fordi jeg havde ligget i det hede Hospital paa Stibet, der førte os til England, og ikke mærket Overgangen i Klimaet fra St. Helena til Danmark. Saa snart jeg følte mig stærkt nok, gjorde jeg en Tur op i Nordjylland for personligt at studere de Sørgedebudstaber. — I Feltet havde en lær Ven og Kammerat, Ludvig Kubel, og jeg gjorde Væste, at om en af os tun falbt, skulde den anden underrette vore respektive Slægtninge i Danmark derom; han blev haardt faaret ved Paardeberg, og vi førte ham under høit Flag over til den engelske Enie og bad Britterne om at give ham Lægehjælp, hvilket de loode; vort Felthospital og vore Læger var bleve os afkkaarne af Hjenden. Jeg fik siden paa St. Helena Underretning om, at han døde den 17. Mars 1900 paa Jacobsbalds Hospital. Jeg havde ved Brev meldt hans Forældre, at jeg kom, og de stod ubenfor deres Hus og ventede paa mig. De hød mig med sig ind, hvor de saa hver fant paa en Stol og hullede bitterlig; der var foruden dem en Bedstemoder paa 85 Aar, der blandede sine Taater med deres. Mit Hjerte led paant med deres, dog gjorde jeg mit Bedste for at trøste dem, men opdagede snart, at jeg ikke forstod et Ord af hvad de sagde, men jeg fik senere at vide af Naboer, at de stakkels Folk havde næret det besynderlige Haab, at Ludvig nok kom med mig, og nu var dette sidste Straa ogsaa brudt. Jeg blev her oppe i 10 Dage og besøgte de omliggende Bøndergaarder samt gjorde en Tur til Konstrup Badestub, hvor jeg fik mig et frydeligt Syn over Nordens i Mønstret til dem, jeg jo ret ofte har haft fra Stibetstællene. Jeg længtes nu efter Fader, og jeg vidste, at han ogsaa længtes; han havde opgivet Haabet om at faa mig at se igen; forestil dig derfor hans Glæde over mig. Den 6. Juli hød jeg fra mine sørgende Venner Farvel og begav mig paa Hjemreisen. — Det var jo Fredericia-Dagen, og i Fredericia havde der været Fæst som almindelig, og Banetog og Færger var overfyldte med lamrende, livsglade Folk. — Paa Færgen var nogle norske Veteraner, som havde aflagt Besøg ved de saltnes Grave og nu var paa Hjemreisen. Paa Ræjen stod Københavns Sangforening og sang, trestemmigt, Bjørnsons herlige Kvad: „Ja, vi elsker dette Landet“, da Færgen skød fra Land. — Hvor Klang det ikke ud over Sundet i den stille, danske Sommer. Ja, hvor findes et mere idyllisk Land end Danmark i Sommer-tiden.

Saa hurtig jeg kom i Land i Cape Town, satte jeg Skurven for det danske Konsulat, og maatte da forbi Tugthuse, hvor „The Scandinavians“ havde været indespærret 26 Dage, forinden de blev taget til St. Helena, og det gik mig og bragte mig til at taste et Tilbageblik over de tre lange Aars Fængselsliv, hvorved jeg dog fik lært at stalle en stor Naade, nemlig at Herren holder Fremtiden skjult for os, ellers maatte vi jo alle have fortvivlet i Begyndelsen.

Paa Grund af Sygdom var Konsulen fraværende for nogle Dage, og da der var et Brev til mig fra en Afrikander-Familie i Worcester med Indbydelse om at besøge dem forinden jeg rejste op i Transvaal, besluttede jeg at følge Indbydelsen, tilmeld da en Del af mine Tilbelsættelser fra den befandt sig i samme By. — De brave Cape Afrikander, d. v. s. den hoeske Part, havde gjort, hvad de kunne for at mildne Krigsfangernes Liv, med trøstende Breve og Forsendelse af Forraad af alle Slags, som desværre ofte blev fordervet, forinden det kom Fangerne i Hænde, og Cronjes Standinaver var ogsaa bleven erindret, og paa denne Naade var jeg kommen til at forstønderede med Huset Datter, som nu modtog mig ved Stationen, og vi var straks som gamle, kendte Venner; hun var, som hendes Breve udtrykte, saa mild kristelig, at alt formelt stik ikke tilbød sig. Hendes Fader var der med Befordring, og deres Færm var 7 Mil fra Byen.

Det var en meget stor Farm og kaldtes Brandvalley. Faderen var en Mand af saa Ord og en stærk Afrikander, og det var herfor sjældent, han benyttede Engelsk, naar vi samtalede under mit 3 Dages Ophold der, men brugte sit elskede „Taal“. Her var et Mønter-Hjem, Kærlighed og kristen Fred var i Højsædet, og man hørte aldrig et brisf eller et opfyrende Ord af nogen der. De behandlede mig, som om jeg var „Somebody“, og ikke en stakkels fattig Danstier, der søgte Erhverv. Saaban er Boernes Hjertelag, og dog skal de have Stuld for at være Barbarer. Jeg blev vist om paa Farmen og saa her en Naturmærkværdighed, nemlig en Kilde, hvorfra togende Vand vældede ud, saa klart som Krystal. — Blive her i dette herlige Hjem kunde jeg jo ikke og maatte altsaa tage Afsted med disse varmhjerte Folk og videre frem; man lærte mig igen tilbage til Byen, men her var jeg nær bleven husvild, da Befolkningen tog mig for en Engeltmand, og dem vil Boeren ikke gerne huse. — Omfider fik jeg dog Avarter og gik ud for at opsaage mine Boer-Kammerater; de var paa en Stole kaldet „Droosdy Training School for Missionaries“, og den første, jeg her mødte, var Pastor Louw, som frivilligt havde fulgt os i Fængselslivet og blev høs os et Par Aar, han gav mig en hjertelig Modtagelse, og nu kom den ene Kammerat løbende efter den anden og hød mig et inderligt Velkommen tilbage til Syd-Afrika. Broderbaand syntes visstlig bedre under Uvejre end i Solst. Vi havde højet meget ondt sammen. Jeg blev høs dem til langt ud paa Aftenen, og vi glemte ikke at høre os i Tak til Gud, fordi han havde ført os saa lykkelige ud af alle vore Trængsler, og vi opfynde Bønner for alle de ulykkelige, som endnu led, og maatte lide saalange deres jordiske Liv varede, paa Grund af den rædselsfulde Krig.

Næste Dag var Søndag, og jeg var til Substjeneste tre Gange i den tilstretfomerle Kirke, hvor Pastor Louw prædikede; jeg spillede til Middag hos ham og til Aftens hos mine Kammerater, som saa fulgte mig til Toget, der førte mig tilbage til Kap-Staden, hvor jeg ankom næste Morgen. Efter at have faaet mine Anliggender ordnet med Konsulen denne Dag, tog jeg næste Dag Toget for Johan-

nesburg. Nær ved Wellington saa jeg det første Blotus, men derfra lige til Johannesburg passerede vi dem med korte Mellemrum, og Krigen Spor viste sig, efter at vi var komne over Orange River ind i, hvad før var Orange Free State, men nu har mistet dette Navn og kaldes Orange River Colony, her var, med meget saa Undtagelser, alle Farm-Bygninger ødelagte, og det eneste Spor af Liv, man saa, var nogle saa Offer her og der paa den øde „Welt“. — Det var et trøttende Stue.

Den 18. September (1903) kom jeg saa igen til Johannesburg og fandt Byen, ligesom jeg havde forladt den fire Aar i Forvejen; her i selve Staden havde man jo ikke triget.

Jeg hørte straks, at det var vanskeligt at faa Arbejde og fik Bevis herfor, da jeg begyndte at søge det. — Jeg gik fra den ene Ende af Witwatersrand til den anden, og paa hver Mine blev jeg foralt, at man havde flere Tommermand, end man egentlig behøvede. Paa disse mine Vandringer kom jeg ofte til Klæder, hvor der før Krigen havde været smaa, hyggelige Hjem, og nu stod der kun igen de sorte Mure; inden disse boede endnu deres Ejermand i herfor Glædelighed; de havde faaet nogle saa Plader corrugated Jern lagt op imod Gavluren, og herunder sov Statterne, og det var tungt at høre dem fortælle om, hvad de havde gaaet igennem, i Særdeleshed Kvinderne, som alle havde været i de stræffelige „Concentration Camps“, hvor de blev behandlet værre end Dyr, og det var ikke sjældent, hvorfra mange af dem kom besvangrede tilbage. Hvilke Hjertes vil ikke bløde, naar de følger Tansen ud til det uslydige, unaturlige Afkom; mon ikke den himmelske Reiseredighed en Gang vil træde Sjælebed af den Nation, der ikke bedre forstaaer at holde sine Sønnen i Tømme?

Den 16. December er een af Boernes Nationaldage, fejret i Grindring om Dingaans Overvindelse, den trække Zulu Konge, der forræderisk havde plyndret og slagtet saa mange af Boernes „Borttreklers“ (Pionerer) da de, for at undgaa det forhadte britiske Overherredømme, trak sig længere Nord paa.

Paa en nogen Kopje (Høj) nær ved Krügersdorp, 24 Mil Vesten for Johannesburg, staar Boernes National-Monument, kaldet „Paardkraal“. — Paa dette Sted havde de gamle Borttreklers mødt her med en Sten, som blev lagt i en Høb, og sooret ikke at hange Riffen op, forinden de fik lært alle de Bilde at lade dem i Fred. Dette er jo rigtigst den gamle Historie af „Høj over Høj“, men den havde de jo Boernes Evne og Magt til Selskyre indtil disse sidste Aar. Paa Monumentet staar alle Pionerernes Navne, eller har faaet, thi nu er mange af dem huggede ud af britiske Soldater, ligesom ogsaa Hjørner af Stenen er faaet af. De tunde dog vist have fundet et bedre Tidsskrift, disse taade Sejerherter. Her har Befolkningen samlet sig Aar for Aar, og de gamle har fortalt til de yngre om de Kampe og Lidelser, hvormed deres Land var vundet altid sluttende disse Mønstre med Taktsigelse til Gud og Salmevang. I Aar var der kun fremmedt en lille Stare, omkring 300, og den Stemning, der nu herstede, i Mønstret til forbums Dage, behøver jo ikke at beskrives. Jeg mødte her adskillige af mine Boer Medfænger og spurgte dem om Marjaen til, at Forfamlingen var saa uderst lille, og de fortalte mig, at for en Del Aar det i, at Landet endnu efter Krigen var uderst fattigt paa Offer og andre Trædbyr, saa at de langfira boende ikke kunde „trekke“ dertil, og saa tan man jo ogsaa slutte, at Entusiasmen var brudt.

Den 28. December var jeg saa heldig at faa Arbejde og har haft nogenlunde stadigt Arbejde siden, men det ser daarlignende ud for Arbejdsmændene her i Fremtiden, da man formelig indfører Chinese i Transvaal. Den 14. December havde Jagtforeningerne ladet til et Møde i Johannesburg for at vedtage en Protest, som skulde indlægges imod Importeringen af Chinese. Minejerne gav saa deres Arbejdere fuld Daglon, fri Rejse frem og tilbage og fri Driftkøret under Opholdet i Byen for at gaa ind og forstyre Mødet, hvad de ogsaa udførte; thi, faa snart en Tale stod frem, gjorde de et prædøvende Spetakkel og overbænge ham med raadne Hg, saa Mødet maatte udsættes. — Saaledes tan den engelske Arbejder ledes.

Til Slutning vil jeg fortælle om en Opvægt, som Standinaver har sat sig her i Syd-Afrika, nemlig at rejse et Mindesmærke over de Standinaver, som faldt i Slaget ved Magerfontein. Hoved-Monumentet er en 20 Fod høj Granitstøtte med Indskriften: „Høllerejt Hadersminde til Standinaverne, som faldt i Baabensriden ved Magerfontein den 11. December 1899.“ Denne er saa omgivet af fire Staturer af Stjoldmøer i fuld Røsning, med Spyd i Højre og Stjold i venstre Haand, og gennem en Ring i Hjelmen løber en Kæde og danner et Hegn om den første Sten. Disse fire Staturer repræsenterer de forskellige Nationer med Indskrift:

S o e a — „De kunne ikke vita — blott falla tunne de.“

S u o m i — „Paa tappre Män seer tappre Fädres Andra ned.“

N o r a — „Nu tier Stridens Larv paa Balen — i Mindet lever Heltens Ry.“

D a n a — „Nu hvile deres Bene bag Høiens Baustasten.“

Hver af disse Staturer bærer sine Faldnes Navne indbugget. Midlerne for Stenenes Anskaffelse er tilvejebragt ved Subskription i Moberlandene saaledes, at Sverrig alene giver baade Hovedmonumentet og sin egen Statue. — De vil blive bragte til Cape Town fragtfrie, men trods alle vore Anstrengelser for at tilvejebringe det tilstræffelige Beløb her til at faa dem transporteret til Val-pladsen og sat op, mangler vi endnu 50 Pund Sterling. Jernbane Departementet forlanger 110 Pund Sterling for Fragt (de 5 Monumenter vejer tilsammen 25 Tons). Vor Komite bad om Rædsættelse men fik følgende Svar:

„I have the honor to state, the Department has to express its regret that your application can not be entertained.“ Traffic Manager.

dog haaber vi, at der nok vil vise sig Udveje — — —

J. C. Christensen.

Fra Queensland.

Til „Danstieren“!

Det kunde maaste interessere „Danstieren“ Læsere at høre lidt fra Queensland, hvorfra saa mange af vore Landsmænd er udbandrede. Den største Indvandring her til synes at være stet for ca. 30 Aar siden. En Del kom her dog for 33 Aar siden, og jeg traf en enkelt, som havde været her i 50 Aar. En hel Rængde kom jo herover i 1860, da Gulstøberne rasede. Denne stræffelige Sygdom, der angriber Mennesker alle Vegne og er bleven saa manges Kain, har ogsaa ruineret mange af vore Landsmænd her i Australien. Det var særlig i Nærheden af Melbourne, at Gulstøberne rasede. Grunden, hvorfra saa mange af vore Landsmænd udbandrede hertil, var jo nok den, at de funde komme frit over; men mangen har belait Rejsten dyrt. Rejsten har været stræffelig i den Tid, i 3 eller 4 Maanedre laa de paa Søen, ja et Stik, hvorpaa der var en hel Del Danstiere, var 7 Maanedre paa Vejen, Kaptajnen forbandt, og Styrmanden døde, smitsomme Sygdomme udbredt paa Stibene, tun forbrævet Driftvand var at faa, ofte var det knapt med Levnedsmidler, men derimod nok af Urenhed og Sygdom. Mange Smaa-børn døde paa Rejsten tilligemed en Del Kvinder, men det lærte dem at holde af huerandre, saa at selv nu efter 30 Aars Forløb kommer de med stor Fortærlighed deres Stibskammerater i Hu og huser dem alle. Da de saa endelig var antonne til Landet, maatte de sædvanlig være en længere Tid i Karantæne, og derefter blev de af Regeringen anviste et Stykke Stovland, som de funde faa paa nok saa gode Betingelser, men det var haardt og lidet lønnende Arbejde; men vore Landsmænd tag trøstigen fat paa at hugge ned af de uigenemtrængelige Urstove. De fleste blev landfattede enten i Brisbane eller i Marthourg. Den første By er Hovedstaden og den betydeligste By i Queensland, beliggende ved Brisbane Floden, og den anden længere imod Nord er beliggende ved Marthfloden. En Del af vore Landsmænd tog Land langs med Marthfloden og lagde særlig Vind paa Kreaturpdræt, men saa kom den store Vandflod 1893, der ødelagde alt for dem — Husene, Bøhave og Kreaturer gik med i Floden, og man reddede tun Livet; nu stod de ber og funde begynde forfra, hvilket de ogsaa gjorde, men da de var komne lidt i Gang igen, kom den svære Tørte i 1901 og 1902 over hele Australien, men særlig over Queensland. Kreaturerne døde i Tusindvis. De fleste beholdt tun en eller to tilbage, alt dette har nu naturligvis sat Befolkningen meget tilbage; dog har de fleste af Landboerne deres eget Hjem. Nord for Brisbane dyrer man meget Sukkerrør og Frugt, saafom Bananane, Appelsiner, og saa findes der nogle enkelte Kaffeplantager. I Brisbane, hvor der bor en Del af vore Landsmænd, har der i tidligere Tider været god Fortjeneste, især med at fabricere Støbler og Sto. Nu har det ikke været saa godt i de senere Aar, dog det synes, som om alt er lidt i Fremgang igen. Syd for Brisbane og Vest er det mere Landbrug ligesom i Amerika. Der kan man se belagte Kornagre i de frugtbare Dale. Iser i Nærheden af Byen Warick, hvor der leved en Del af vore Landsmænd, synes der at være god Velstand. Der findes tun ganske saa Korstere og Sventere her, og de saa, ber er, har lært sig det danske Sprog saa godt, at man næsten ikke kan høre, at de ikke er Danstiere. Af danske Settlementer vil jeg nævne de største — Brisbane, Marthbourg, Pialba, Burebaber, Rockhampton, Tiaro, Debora, Nananger, Nanyan, Freeium Creek og Laitley, alle i Queensland. Der er et Par mere, som jeg ikke besøgte. Paa nogle af de nævnte Steder findes der en 50-60 Familier. I Brisbane er der mange flere, hvormange ved jeg ikke.

Nu, hvortledes har de det faa i det aandelige? synes jeg at høre „Danstieren“ Læsere spørge, og dette Spørgsmaal er berettiget. Paa alle de nævnte Steder findes der ikke en eneste skandinaviske Prædikanant. Jeg traf Danstiere der: Brisbane, Pialba, Nanango og Laitley Creek, men findes dansk-lutheriske Kirkebygninger paa følgende Steder: Brisbane, Pialba, Nanango og Laitley Creek, men tun der i Brisbane bliver benyttet til dansk Substjeneste. Der samles Folkene endnu om Ordet, idet en Prædikanant bliver oplæst hver Søndag. De har der haft en dansk Præst til for to Aar siden. Den sidste var B. Petersen, nu paa Ny Zealand paa Grund af hans Hælbred. Den første, der fornyndte Guds Ord paa Dansk for vore Landsmænd, tvang hans Hælbred ham til at forlade Landet. Efter ham kom Pastor J. Petersen, nu Præst i Salinas, Cal., af den danske Kirke. Han har gjort en stor Gerning blandt vore Landsmænd herovre; der er dybe Spor af hans Færd endnu, saa langt han naaede. Mange er ved ham vundne for Herren; men allerede for mange Aar siden tvang hans Hælbred ham til at forlade Landet. Efter sin tom en Pastor Carlsen (norsk) og senere Christensen (dansk). Han er ogsaa for lange siden rejst hjem. Der har været skønne Tider i Queensland en Gang; men nu slager de: Sid det var med os som i de forrige Maanedre. De havde endog begyndt en Mission i Landet de indfødte, men der mangledes en dygtig Leder, og det faldt tilbage igen. Endnu er den een af dem, der er rede til at gaa, hvor Gud vilde sende ham, han er et elskeligt Guds Barn. Der findes ikke saa lidt kristelig Liv endnu: der er enkelte Steder, men de fleste staar saa enige uden noget Sammenhæng og Virksomhed. De fleste, der er komne til Omvendelse og Fred i Jesus, er komne det ved de taaltalte Plymouth Brødre. Det er det Samfund, som synes at have mest Velstand i at føre Sjæle til Herren her i Queensland. Den opvoksende Slægt taler helst Engelsk, men som Regel forstaaer de Dansk. Intet er gjort fra Mobertriet i Danmark for vore mange Tusinde udbandrede Landsmænd til dette Land. Den svenske Fosterskole har sendt en Mand til Melbourne og betaler Halvdelen af hans Løn. Kunde den forenede danske Kirke i Amerika ikke gøre noget lignende? Kunde vi ikke nok række vore mindre begunstige Landsmænd paa den anden Side af det stille Hav en hjælpende Haand? Jeg tror, vi kan og vil. Har Gud ikke været god imod os i Amerika paa mange Maader? Vi har været fri for Overfømmelser og Tørte, vi har vore danske Blade, og selv Børnene har deres eget færd og gode Blad, men i Australien er der saa at sige stet ingen. Vel udgaar der et Maanedssblad i Melbourne, men det er af den Velstøffethed, at det ikke skal løfte dets Læ-

tere over Døgnets Lant og tomme Tale, heller ikke er der ret mange, der holder det. Der gives danske og skandinaviske Foreninger, der tun har værdselige og seffstabelige Formaal.

Jeg henstiller til Den forenede danske Kirke i Amerika: Kunde og burde vi ikke gøre noget for vore Landsmænd i Australien?

Jens Diren.

Afsted fra Verden.

Det er paa Tiden, bort jeg vandte maa, den blege Død har lammet mine Kræfter; det dunkle Gæsthyr jeg skal bestaa, som Sjælen frygter og dog længes efter.

Hvad mest jeg efter, fandt i Graven Stjul, og ingen Ungdomsven jeg har tilbage, jeg stod i Verden som en fremmed Fugl, hvis Sang tun var et Suk fra svundne Dage.

Hvad jeg har virket, har jeg fast forglemt, det spredtes rundt som Løv for alle Vinde; tun eet jeg ved, det har mit Hjerte gemt, min Barndoms Tro, den git mig ej af Minde.

Dg jeg har forstet rundt i mangan Bog, og jeg har fibdet ved de Bises Side, trods deres Ord blev jeg dog lige klog paa det, som allerhesti jeg vilde vide.

Thi Jordens Kleg ej give kan Bæstet om, hvad der skintes gennem Gravenes Rifter, og hvad ensfoldig Fremhed her ej ved, det ses ej heller i de Bises Strifter.

Dog var der en, hvis Øje længte saa, hvis Ord skal staa, naar Jordens Kleg forsvinder. „Gvo ikke bli'r som en af disse smaa“ — saa talte han — „ej Himlens Veje finder“.

Du Jresens Land, forlad da du mig ej, og tag den Kundsstab bort, der mig forvirder! Ubslet min Synd og led du mig paa Vej igennem Dødens Nat til Livets Rilder!

C. S a u ch.

Holder De vore Blade?

- „Danstieren“. Ryghedsblad, udkommer to Gange ugentlig, koster tun \$1.50 om Aaret. Det eneste danske Ryghedsblad, der udkommer to Gange om Ugen.
- „Danst lutherisk Kirkeblad“. Officielt Organ for Den forenede danske luth. Kirke i Amerika, udkommer ugentlig og koster tun \$1.00 om Aaret.
- „De Unges Blad i Amerika“. Særlig for Ungdommen, udkommer en Gang om Maanedes og koster 50c om Aaret.
- „Børnebladet“. Et illustreret Blad for Børnene, et udmærket Blad for Søndagskoler, udkommer ugentlig og koster 50c om Aaret.

Send alle Bestillinger til DANISH LUTH. PUBL. HOUSE, BLAIR, NEBR.

Gode Bøger, som anbefales:

- Miriam Rosenbaum. En Fortælling fra jødiske Kreds. 128 Sider, i Omflag, 25 Cents, indbundet 50 Cents.
- Marthren i St. Andrews. Et Billede fra den skotske Kirke. 98 Sider, i Omflag 20 Cents, indbundet 40 Cents.
- Marthrerne i den lutheriske Kirke. Overfæt fra Eyst. 224 smaa Sider, indbundet i Skirtingbind 40 Cents.
- Ben Gur. En østerlandsk Fortælling fra Kristi Tid. En af Amerikas bedste Bøger. Af Lewis Wallace paa Dansk og Bils. 175 Sider. Pris, godt indbundet, \$1.25.
- Din Broders Blod. En Fortælling, som skildrer Livet i Orienten, længselde og interessant. Paa Dansk ved R. Madsen. 174 Sider, i Omflag, 40 Cents.
- Herren er mit Stjold. En Fortælling, som skildrer det kristelige Liv i Rusland. 160 S., i Omfl. 35c, indb. 50c.

Alle Bøger sendes porto frit. Betalingen bedes indsendt sammen med Bestillingen. Primærter modtages som Betaling.

Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebraska.